

Skötselplan för naturreservatet

Väckelbergets skogar

Innehåll

Skötselplan för naturreservatet	1
Innehåll	1
Beskrivning	3
Plandel	6
Syftet med reservatet	6
Prioritering mellan bevarandevärden	6
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	6
Jakt	9
Dokumentation och uppföljning	9
Bilagor	9
Bilaga I Kostnader för intrångsersättning, iordningställande av naturreservatet och förvaltning	10
Bilaga 2 Skötselområden och friluftslivsanläggningar	11

Beskrivningsdel

Administrativa data

Namn	Väckelbergets skogar
Län, Kommun	Dalarna, Falu kommun
Fastigheter	Övertänger 1:6, Hedgårdarna 1:22
Areal	44,9 ha
Fastighetsägare	Falu kommun
Läge	Vid väg 50 cirka 40 km norr om Falu centrum, cirka 10 km norr om korsvägen Enviken Koordinater: X=6754256, Y=148865 Koordinatsystem: Sweref 99 15 45
Markslag	Areal (ha)
Barrblandskog	44,9 ha
Prioriterade bevarandevärden	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Friluftsliv och rekreation ▪ Biologisk mångfald
Anläggningar i och i anslutning till reservatet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Parkering vid riksväg 50 (länsstyrelsens ansvar) och parkering vid vändplan på skogsbilväg (kommunens ansvar) ▪ Informationstavla vid vändplats för skogsväg norr om naturreservatet. ▪ Markerad led genom norra delen till gränsen för det statliga naturreservatet. ▪ En rastplats i södra delområdet mot gränsen för det statliga reservatet. Rastplatsen omfattar sittplatser, bord och informationstavla. ▪ Yttre gränsmarkering.
Naturvårdsförvaltare	Falu kommun

Beskrivning av området

Väckelbergets skogar är delat i två delområden som båda angränsar till det statliga naturreservatet *Väckelberget* och bildar en förlängning av det statliga reservatet både åt norr och åt söder.

Geovetenskap

Bergsbranten vetter rakt mot öster. Enligt Berggrundskarta, Kopparbergs län utgiven av Sveriges Geologiska Undersökning är den dominerande bergarten i trakten kring Balungen grovporfyrisk granit. Då området ligger helt ovanför högsta kustlinjen förekommer varken istidsavlagringar av lera och grus eller ursvallningar av havet. Karaktären hos den mäktiga rasbranten tyder på att den till stor del orsakats av frostsprängningar. Sippervatten förekommer på flera ställen utmed branten.

Berg i dagen finns framförallt i södra delområdet uppe på berget och i branten samt ett mindre område i norra delen där det även finns en isälvsränna. Jordartslagret är i huvudsak ett tunt moränlager. Moränen är storblockig i södra delområdet samt i sydöstra delen av norra området.

Naturvärden

Väckelbergets skogar är delat i två delområden som båda angränsar till det statliga naturreservatet *Väckelberget* och bildar en förlängning av det statliga reservatet både åt och norr och åt söder.

De biologiska värdena i *Väckelbergets skogar* är höga. Trädslagsfördelningen inom reservatet är tall 53%, gran 37% och löv 10%. Norra delen domineras av gammal barrblandskog med en jämn fördelning av tall och gran. Skogen är i regel runt 130 år eller äldre med inslag av olika biotoper som bidrar till att skapa en variation av miljöer och goda förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Det finns partier med gammal tall, gammal granskog, hållmarker med branter, örtrika fuktstråk m.m. I vissa delar är det även mycket död ved och generellt är skogen i en fas där ny död ved skapas kontinuerligt.

Södra delområdet domineras av tallskog som är över 100 år med inslaget av både gran och löv. Marken är bitvis väldigt blockrik och det finns även blockmarker som är helt trädlösa. Längst i söder ingår även ett mindre våtmarksområde. Mängden död ved är mindre i södra delområdet i förhållande till det norra men skogen är på väg in i en fas där det bildas alltmer död ved.

Inom båda delområdena har det påträffats fynd av rödlistade arter.

Rödlistade arter

<i>Svenskt namn</i>	<i>Vetenskapligt namn</i>	<i>Organism</i>	<i>Hotkategori</i>
Knärot	Goodyera repens	Kärlväxt	NT
Ullticka	Phellinidium ferrugineofuscum	Svamp	NT
Rynkskinn	Phlebia mellea	Svamp	VU
Granticka	Phellinus chrysoloma	Svamp	NT
Garnlav	Alectoria sarmentosa	Lav	NT
Lunglav	Lobaria pulmonaria	Lav	NT
Skrovellav	Lobaria scrobiculata	Lav	NT
Violettagrå tagellav	Bryoria nadvornikiana	Lav	NT
Tretåig hackspett	Picoides tridactylus	Fågel	NT

Tabell över artförekomst av rödlistade arter. VU betyder att arten är klassad som sårbar och NT betyder nära hotad, enligt ArtDatabankens rödlista från år 2015. Källor: Falu kommun, länsstyrelsen, Artportalen, Rolf Lundqvist

Fauna

Pilgrimsfalken häckar vissa år i branten inom *Väckelbergets naturreservatet*. För att freda dem stängs det statliga reservatet delvis av under häckningsperioden. Leden upp till branten kommer att få en nysträckning genom *Väckelbergets naturreservatet* för att besökare ska kunna nå en rast- och utsiktsplats i den södra delen av naturreservatet *Väckelbergets skogar* utan att passera avstängningen.

Kulturhistoria

I norra delområdet av reservatet finns det lämningar efter en mindre gruvbrytning. Strax norr om reservatet finns ytterligare lämningar av gruvverksamhet som är större än den inne i själva reservatet. I närheten av stigen mot utsiktspunkten och strax norr om gränsen till *Väckelbergets naturreservat* finns resterna av en tjärdal och en mindre koja. Fynden är registrerade i fornsök.

Enligt En artikel av Petrus Envall i Dalarnas hembygdsbok 1946 ska det ha funnits en vårdkase på Väckelberget. Enligt honom kommer väckel av ordet vårdkarl. Vårdkasar utgjorde ett system i Sverige för att varna befolkningen och mobilisera krigsmakten när landet hotades av anfallande styrkor eller andra faror. Varje vårdkase utgjorde en länk i en kedja av kasar som gjorde att varningarna kunde spridas över stora delar av Sverige. En möjlig punkt för kasen ligger inom det södra delområdet i anslutning till den nya rastplatsen. Det bör dock nämnas att det inte finns någon tradition som säger att det ska ha funnits en vårdkase på Väckelberget. Men bergets läge längs vägen från Kopparberget till Hälsingland och med vy över hela Enviken gör det till en strategisk plats för en vårdkase.

Friluftsliv

Idag används området för friluftsliv och målet för de flesta är utsiktspunkten som ligger i det statliga reservatet. Eftersom pilgrimsfalkar häckar i berget är utsiktspunkten avstängd för besökare en stor del av våren och sommaren. För att ändå göra det möjligt för besökarna att få njuta av utsikten kommer en rastplats att anläggas söder om den punkt dit besökare normalt går. Den nya utsiktspunkten ligger inom *Väckelbergets skogar* och tillräckligt långt ifrån klippan där falkarna normalt häckar. En ny dragning av stigen genom det statliga reservatet kommer även att anläggas så att man inte riskerar att störa falkarna på väg till rastplatsen. Inom det statliga reservatet planeras ett område med beträdnadsförbud vid häckningsplatserna att inrättas.

Närheten till Balungstrands sågverk och riksväg 50 innebär att området är tydligt påverkat av buller. Man kan därmed inte förvänta sig att *Väckelbergets skogar* är en tyst miljö.

Infrastruktur

Väckelbergets skogar ligger väl tillgängligt genom sin närhet till väg 50 och Enviken. Vid väg 50 finns en reservatsskylt, parkering samt en stig som leder besökare till naturreservatet. Avståndet från väg 50 till reservatsgränsen längs stigen är cirka 700 m.

Ett alternativ att ta sig till reservatet är att åka in på en mindre skogsbilväg cirka 500 m norr om parkeringsplatsen vid väg 50.

Tillgängligheten är i reservatet begränsad för personer som har rörelsesvårigheter genom att terrängen är brant.

Plandel

Syfte med naturreservatet

Huvudsyftet med naturreservatet är att bevara och utveckla den biologisk mångfalden. Området innehåller värdefulla naturmiljöer av olika karaktär: gammal barrblandskog med rik förekomst av död ved, fuktstråk med högrörtsflora, blockrika rasbranter och hållmarksskog med flerhundraåriga tallar. Variationen av miljöer är särskilt gynnsamt för en hög biologisk mångfald som ökar allt eftersom naturskogs kvaliteterna utvecklas.

Ett annat syfte med naturreservatet är även att tillgodose och utveckla områdets rekreations- och friluftslivsvärden. Väckelberget är ett välkänt besöksmål där besökarna framförallt vill uppleva den vidsträckt utsikten och den gamla skogen på vägen till utsiktspunkten.

Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet/skötselområdet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i 3 skötselområden (se bilaga 1):

1. Barrblandskog med inslag av fuktstråk och hållmarker
2. Talldominerad skog av varierande ålder
3. Friluftsliv och anläggningar

Skötselområde 1: Barrblandskog med inslag fuktstråk och hållmarker

Beskrivning

Skötselområdet är cirka 21 ha och ligger norr om och gränsar till *Väckelbergets naturreservat*. Området domineras av gammal barrblandskog med en jämn fördelning av tall och gran. Skogen är i regel runt 130 år eller äldre med inslag av olika biotoper som bidrar till att skapa en variation av miljöer och goda förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Det finns partier med gammal tall, gammal granskog, hållmarker med branter, örtrika fuktstråk m.m. I vissa delar är det även mycket död ved och generellt är skogen i en fas där ny död ved skapas kontinuerligt.

I västra delen högst uppe på berget har området gallrats för något tiotal år sedan och artfynden är förhållandevis få. Naturvärden inom området är mindre stormfällningar av granar som dödats av granbarkborre, källdrag i slutningen samt förekomst av garnlav och knärot.

Längre ned i slutningen övergår skogen till en naturskogsartad 150 årig barrblandskog med en hel del död ved och som är i en fas där det bildas mycket död ved. Ett fuktstråk går genom

området och i anslutning till det finns en örtrik markflora. Flera intressanta artfynd inom delområdet är knärot, rynkskinn, stjärntagging och ullticka.

När sluttningen börjar plana ut i nordöstra delen av området fortsätter en naturskogsartad skog som är mycket varierad topografiskt och är en mosaik av biotoper. Den innehåller storblockiga partier och hållmarker med branter och tallar över 200 år. Andra partier består av tät och fuktig granskog med källflöden och inslag av lövträd. Knärot har påträffats men området har inte inventerats artmässigt.

Den sydöstra delen av skötselområdet nedanför bergets brantaste delar består av en blockrik naturskogsartad blandskog. Tall dominerar i de övre delarna av sluttningen medan gran dominerar i de lägre och fuktigare delarna. Rikligt med död ved, överståndare, torrträd och brandspår. Arter som har påträffats inom området är garnlav och rynkskinn.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig barrblandskog vilken domineras av gamla tallar och granar. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig.

Skötselåtgärder

Området lämnas för fri utveckling. Återkommande skötselåtgärder omfattar framförallt nedtagning av riskträd i anslutning till stigen. Träd lämnas kvar på plats efter fällning.

För att begränsa storskaliga angrepp av granbarkborre eller andra skadegörare finns det enligt föreskrifterna en möjlighet att vidta åtgärder. Åtgärder skall inte vidtas vid angrepp av enstaka träd utan då det föreligger en risk för större angrepp av granbarkborre som kan skada syftet med reservatet. Åtgärderna kan omfatta utplacering av fällor, utläggning av fångvirke, fällning av angripna träd, rotkapning av vindfällda träd och/eller barkning. Inga träd ska föras ut ur naturreservatet med undantag för eventuellt infört fångstvirke.

Skötselområde 2: Talldominerad skog av varierande ålder

Beskrivning

Naturskogsartad skog som är talldominerad (>100 år) men med större inslag av gran i vissa delar. Sluttningen är mycket blockrik men blockigheten avtar när marken planar ut. I områdets östra del finns trädlösa blockhav och en mindre myr. Mängden död ved är förhållandevis låg men skogen är i en fas där det håller på att bildas. Större delen av skogen är endast plockhuggen men i sydväst finns ett mindre parti som är hugget för mer än trettio år sedan. Garnlav har påträffats i området.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig skog vilken domineras av gamla tallar och granar. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig.

Skötselåtgärder

Området lämnas för fri utveckling. Återkommande skötselåtgärder omfattar framförallt nedtagning av riskträd i anslutning till stigen. Träd lämnas kvar på plats efter fällning.

För att begränsa storskaliga angrepp av granbarkborre eller andra skadegörare finns det enligt föreskrifterna en möjlighet att vidta åtgärder. Åtgärder skall inte vidtas vid angrepp av enstaka träd utan då det föreligger en risk för större angrepp av granbarkborre som kan skada syftet med reservatet. Åtgärderna kan omfatta utplacering av fällor, utläggning av fångstvirke, fällning av angripna träd, rotkapning av vindfällda träd och/eller barkning. Inga träd ska föras ut ur naturreservatet med undantag för eventuellt infört fångstvirke.

Skötselområde 3: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Genom det norra delområdet går stigen som börjar vid väg 50 och som passerar vändplanen för skogsbilvägen. Stigen fortsätter genom *Väckelbergets naturreservat* och slutar vid rastplatsen i det södra delområdet av *Väckelbergets skogar*. I samverkan med länsstyrelsen kommer en ny led att dras inom det statliga reservatet för att kunna nå rastplatsen utan att störa pilgrimsfalkarna.

En parkeringsplats finns vid riksväg 50 en ny parkering kommer att iordningställas vid vändplanen för skogsbilvägen norr om *Väckelbergets skogar*. Länsstyrelsen ansvarar för parkeringen vid riksväg 50 och kommunen för parkeringen vid vändplanen på skogsbilvägen. Skogsbilvägen ägs av Stora Skog och Mark AB och ett nyttjanderättsavtal ska tecknas.

Vid rastplatsen som kommer att anläggas ska det finns en rastbänk med bord. Här är det även möjligt att på sikt skapa en eldstad, vedförråd och torrdass. Behovet att utveckla rastplatsen får utvärderas efter hand. Informationstavlor ska finnas vid parkeringsplatsen vid riksväg 50, vändplanen för skogsbilvägen och vid rastplatsen.

Förvaltning och skötsel av *Väckelbergets skogar* och *Väckelbergets naturreservat* ska samordnas med länsstyrelsen.

Kulturhistoriska lämningar får inte ska påverkas i samband med stigdragning och anläggande av rastplatser inom området.

Bevarandemål

Bevarandemålen är uppfyllda när:

- Parkeringsplatsen vid vändplanen är iordningställd och vägvisning från riksväg 50 finns på plats.
- Rastplatsen är iordningställd
- Informationstavlor vid vändplanen för skogsbilvägen och rastplatsen finns på plats.
- Reservatets gränser är markerade i fält.

Skötselåtgärder

Initiala åtgärder

- Iordningställande av parkeringsplats vid vändplanen och skyltning från riksväg 50
- Anläggning av rastplats
- Ny stigdragning i *Väckelbergets naturreservat* i samråd med länsstyrelsen
- Framtagande och uppförande av informationstavlor om naturreservatet i samverkan med länsstyrelsen
- Markera reservatets gränser i fält enligt standard.

Löpande skötsel

- Se till att parkeringen vid vändplanen och rastplatsen är tillgänglig och ger ett städat intryck samt att informationstavlan håller god kvalitet med aktuell information.
- Riskträd i anslutning till rastplatsen och stigar åtgärdas vid behov.

Jakt

Jakt är tillåten i reservatet. Större vilt som älg, björn, hjort och vildsvin får transporteras ut med fordon som inte ger skador på mark, vegetation och hydrologi.

Dokumentation och uppföljning

Förvaltaren ansvarar för att dokumentera genomförda skötselåtgärder. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt genomförd tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljningen genomförs av Falu kommun. Uppföljning kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus.

Skötselplanen gäller tills vidare och ska revideras av förvaltaren och beslutas av ansvarig nämnd då uppföljningen indikerar att behov finns eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Bilagor

- I. Beräknade kostnader
- II. Karta över skötselområden och anläggningar för friluftslivet

BILAGA I.

Kostnader för intrångsersättning, iordningställande av naturreservatet och förvaltning**1: Intrångsersättning till markägare**

Intrångsersättning	4 800 000
Statligt markåtkomstbidrag	2 400 000
<hr/>	
Nettokostnad	2 400 000

2: Initiala kostnader för iordningställande av naturreservatet 2018-19***2:1 Driftkostnader:***

Utmärkning av reservatsgräns	30 000
Rastplats	20 000
Parkeringsplats	20 000
Informations- och hänvisningsskyltar	30 000
<hr/>	
Total kostnad	100 000
Statligt bidrag för lokala naturvårdsprojekt (LONA)	50 000
<hr/>	
Nettokostnad	50 000

3: Årlig förvaltningskostnad

Förvaltning: tillsyn, rastplats,	20 000
----------------------------------	--------

BILAGA II.

Skötselområden och friluftslivsanläggningar

